

Az MNB könyvvizsgálókat érintő tapasztalatai a felügyelési tevékenység során

Keresztes Tamás

MKVK Pénz és Tőkepiaci Tagozat szakmai nap - Budapest

2015.11.04

Témakörök

- **Jogszá­bá­ly vá­lto­zás** a pénzügyi szervezetek könyvvizsgálatára jogosító minősítéssel rendelkező könyvvizsgálókat érintően (2015. július)
- **MNB tapasztalatai** a könyvvizsgálók tevékenységére vonatkozóan
 - a prudenciális vizsgálatok alapján
 - a könyvvizsgálói minősítések véleményezése során
- **Az együttműködés hatékonyságának növelése**

Új jogszabályi előírások (1)

- megváltozott a **közérdeklődésre számot tartó intézmények köre** (2015. július 07-i hatállyal)
- **Standard alkotásban** kitüntetett szerepet kapott az MNB
- korlátozásra került a **megbízás időtartama** és az egyidejűleg végezhető tevékenységek köre
- **befektetési szolgáltatási tevékenység könyvvizsgálatát** a jövőben csak befektetési vállalkozási minősítés birtokában lehet végezni (2015. évi beszámoló auditálása során átmeneti szabály alkalmazható)
- hitelintézetnél az lehet könyvvizsgáló, aki rendelkezik **hitelintézeti** szakmai vagy könyvvizsgálói **gyakorlattal** (2018. január 1-től)

Új jogszabályi előírások (2)

- **Könyvvizsgálói minősítések**

- bővült a **speciális minősítések** köre (kibocsátói minősítés)
- a minősítés **odaítélése és visszavonása** a **Közfelügyelet hatáskörébe** került
- **MNB-nek egyetértési joga van** a minősítés odaítélési eljárás során
- az MNB jogosult kezdeményezni a **minősítés megvonását, illetve felfüggesztését**
- a **minősítés feltételei** kibővültek: a gyakorlat megszerzése mellett szükséges a **szakmai vizsga** (a már minősítéssel rendelkezőknek 2017. december 31-ig kell a vizsgát letenniük)

Új jogszabályi előírások (3)

- **minőségellenőrzést** a közérdeklődésre számot tartó intézményekre a **Közfelügyelet** végzi (min 3 évente)
- a minőségellenőrzéssel összefüggésben **alkalmazható intézkedések** köre bővült:
 - *minősítés megvonás*
 - *pénzbírság* kiszabása
 - a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói *tevékenység gyakorlásától történő eltiltás* szankciók bevezetése

Új jogszabályi előírások (4) (2015. évi LXXXV. tv)

Az új jogszabályi környezet segíti a könyvvizsgáló – felügyelet közti együttműködést

- az MNB-vel szembeni könyvvizsgálói **titoktartást feloldotta** a Kamarai tv. módosítása (2015. július 07-i hatállyal)

67. § (1a) „Nem jelenti a titoktartási kötelezettség megszegését a pénz-, tőke- és biztosításpiaci szervezeteket, pénztárakat érintően a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank által lefolytatott ellenőrzési eljárás során a Magyar Nemzeti Bank által az adott intézmény jogszabály alapján kötelező könyvvizsgálatát végző kamarai tag könyvvizsgálótól, könyvvizsgáló cégtől kért, a tényállás megállapításához szükséges adatok rendelkezésre bocsátása.”

A pénzügyi közvetítőrendszer felügyelete - az MNB egyik alapvető feladata

A pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletének célja

- a pénzügyi közvetítőrendszer zavartalan, átlátható és hatékony működésének biztosítása,
- a pénzügyi közvetítőrendszer részét képező személyek és szervezetek **prudens működésének elősegítése**, a tulajdonosok gondos joggyakorlásának felügyelete,
- a pénzügyi szervezeteket (szektort) fenyegető, nemkívánatos üzleti és gazdasági **kockázatok feltárása**, a meglevő **kockázatok csökkentése vagy megszüntetése**, illetve az egyes pénzügyi szervezetek **prudens működésének biztosítása érdekében megelőző intézkedések alkalmazása**,
- a pénzügyi szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat igénybevevők **érdekeinek védelme**, a pénzügyi közvetítőrendszerrel szembeni **közbizalom erősítése**

Könyvvizsgáló feladata

- **a beszámoló** (számviteli, pénzügyi információk) **valódiságának**, szabályszerűségének, megbízhatóságának **igazolása**, közérdekvédelmi funkció → fokozott felelősség és szerep
- ✓ **kellő bizonyosság szerzése** arról, hogy a beszámoló mentes a lényeges hibás állításoktól
- ✓ a csalásból, hibából eredő **lényeges hibás állítások kockázatának kiszűrése**
- **a törvényes működés biztosítása** (Ptk.)

Felügyelés és könyvvizsgálat közti kapcsolódás

Különböző szempontú megközelítés a vizsgálatok során

MNB: prudenciális megközelítés

- hatósági szerepkör
- pénzügyi közvetítő rendszer működőképességének biztosítása
- jogszabályi elvárásoknak való megfelelés
- prudenciális szempontú vizsgálat
- kockázatok azonosítása, kezelése
- betétesek, befektetők, tagok érdekeinek védelme

Könyvvizsgáló: beszámoló megfelelőségének tanúsítása

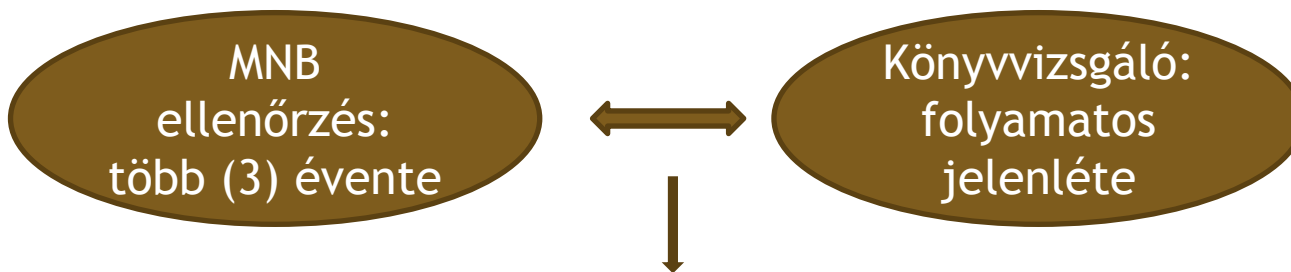
- éves beszámolóban szereplő adatok megbízhatóságának, valódiságának tanúsítása
- lényeges hibás állítások kiszűrése, csalás kockázatainak csökkentése, valós összkép bemutatása
- érdekelt felek informálása (tulajdonos, befektető, egyéb)

Hasonló értékelési szempontok szerint végzett vizsgálatok

- kockázat mértékének azonosítása (hitel-, működési-, piaci-, likviditási)
- tulajdonosi joggyakorlás kockázata (általuk végzett tranzakciók)
- eszközminőség, értékvesztés elszámolás megfelelősége
- jogszabályi megfelelés (Számviteli tv., beszámoló készítésére vonatkozó Korm.rend., ágazati törvények, EU-s rendeletek)
- szavatoló tőke vizsgálata

Felügyelésben támaszkodunk a könyvvizsgáló tevékenységére

- Interjú a prudenciális vizsgálatok előtt, konzultáció a vizsgálatok alatt
- Külön könyvvizsgálói jelentés
- Könyvvizsgálói jelentés az éves beszámolóról
- Vezetői levél

információ
forrás a
felügyelet
számára

Helyszíni vizsgálatokat megelőző könyvvizsgálói interjú tapasztalatai (1)

- meghívást a könyvvizsgálók kedvezően fogadták, az **interjún többségében megjelentek**
- a megbeszélés során jellemzően **együttműködők** voltak
- **tapasztalatok, megállapítások megosztása nem volt egységes**
 - hitelintézet: készségesen *megosztották* (2 kivétellel), dokumentációval felkészülten,
 - ↓
 - tőkepiac, biztosító, pénztár: *szűkszavú*, lényegre törő (gyakran egyszavas válaszok), amelynek oka feltehetőleg a korábbi *titoktartási* kötelezettség volt (feloldotta a jogszabály)
- többségében **naprakész információkkal** rendelkeztek (2 kivétel)
- **az intézményre vonatkozó ismeretek nem kellően mélyek (részletes, összetett)**
 - konkrét számok, információk ismeretének hiánya
 - nem kielégítő válasz (pl. szabályzatok gyakorlati alkalmazhatósága, eszközminőség, tőkeszámítás módszere)
- több esetben **nem jutottunk a Felügyelet által még nem ismert többlet információhoz** (általában azt hangsúlyozták, hogy minden rendben volt)

Helyszíni vizsgálatokat megelőző könyvvizsgálói interjú tapasztalatai (2)

- **könyvvizsgálók által lefolytatott helyszíni vizsgálat gyakorisága**
 - jellemzően **évente kétszer** (év közben és év végén, „Big4”), sűrűbben csak többletfeladat esetén (pl. évközi vagy IFRS beszámoló auditálás)
 - **évente többszöri** helyszíni vizsgálat (fiókvizsgálat is): szövetkezeti hitelintézetek és ezekből átalakult bank könyvvizsgálói
 - **havi rendszeresség** (havi zárás áttekintése, takarékszövetkezet, 1 könyvvizsgáló)
- **intézmény menedzsmentjével jó és folyamatos munkakapcsolat**
- személyes jelenlét **FB üléseken**, beszámolót elfogadó ülésen
- egyes intézmények esetén a kapcsolat jellege gyakran elmozdul a **szakmai tanácsadás** irányába, ami rontja a külső kontroll hatásfokát
- belső ellenőrzési jelentéseket jellemzően áttekintik, de **munkájára nem támaszkodnak** (szorosabb együttműködés 3 esetben)

Összesített vélemény: nem tapasztaltunk elmozdulást a korábbi évhez képest.

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (1)

*Felügyeleti vizsgálatok jellemzően az alábbi témakörökhöz kapcsolódó **hiányosságokat** tártak fel:*

- intézmény **szabályozottságát** érintően
 - belső szabályzatok vizsgálatára **nem helyeznek hangsúlyt**, így azok megfelelőségéről sem rendelkeznek információval (*biztosító*)
 - **csak a számviteli jellegű szabályzatok** vizsgálatára fókuszálnak (jogsabályi változás, új megbízás esetén, *pénztár*)
 - számviteli szabályzatok tartalma **nem felel meg a jogszabályi előírásoknak** (*pénztár*), szabályzatok között **inkonzisztencia** (*hitelintézet*)
- a könyvvizsgáló által az interjún felsorolt **kontrollhiányosságok** a felügyeleti helyszíni vizsgálatkor is fennállnak, azok kijavítására könyvvizsgáló írásban nem intézkedik
- a könyvvizsgálók általában **készen összeállított leltárt** kapnak, csak néhány tételhez ellenőrzik az analitikus nyilvántartást (hibák, hiányosságok kiszűrésére nem tartjuk alkalmasnak)

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (2)

Felügyeleti vizsgálatok jellemzően az alábbi témakörökhöz kapcsolódó hiányosságokat tártak fel:

- **eszközök és források értékelésében; megfelelő tartalék képzésben a könyvvizsgáló által fel nem tárt hiányosságok**
 - **hitelek és átvett eszközök minősítése, értékelése** (pl. ingatlanok túlértékelése; ügyfelek pénzügyi helyzete és az ügyletek fedezetlensége miatt a Felügyelet az intézmény minősítésével nem értett egyet; nem teljesítő hitelek fejében átvett eszközök fedezeti értéke nem megfelelő)
 - **monitoring, ügyletminősítés, fedezetértékelés** (pl. cash-flow terv hiánya; hitelcél ellenőrzésének hiánya; szerződéses feltételek nyomon követése nem megfelelő; ingatlanok felülvizsgálata nem az előírt gyakorisággal történik; fedezetek nyilvántartása hiányos; fedezetek aktualizálása, allokációja nem megfelelő)
 - **átstrukturált ügyletek kezelése, minősítése** (pl. az intézmény az ügyfelekkel kötött törlesztési megállapodást nem kezelte átstrukturáltként, nem vette figyelembe hogy a megállapodásokat többször újrakötötte, amely által a futamidő az eredetihez képest jelentősen megnövekedett)
 - a megfelelő nagyságú **értékvesztés elszámolása**

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (3)

*Felügyeleti vizsgálatok jellemzően az alábbi témakörökhöz kapcsolódó **hiányosság**okat tártak fel:*

- **szavatoló tőke, tőkemegfelelés** szabályainak betartására vonatkozóan **alapvetően egyező vélemény** a könyvvizsgáló – Felügyelet között, azonban az MNB több intézménynél tapasztalt hiányosságokat az alábbi témakörökben (ezek az adott intézmény tőkehelyzetét jelentősen rontották) :
 - súlyozás
 - alárendelt kölcsön, járulékos vállalkozások szavatoló tőkébe számítása
 - kitettségi osztályba sorolás
 - saját tőke/jegyzett tőke arány jogszabálysértő
 - nagymértékű értékvesztés
- a **folyamatos fizetőképességre** vonatkozóan a könyvvizsgáló – Felügyelet véleménye összhangban állt (egy esetben tapasztalta a felügyelet, hogy a **nagybetétes** **függőség** miatt kiélezett volt a tőkehelyzet, azonban ezen nagybetétes függőség a könyvvizsgáló jelentése utáni időszakban jött létre)

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (4)

*Felügyeleti vizsgálatok jellemzően az alábbi témakörökhöz kapcsolódó **hiányosságokat** tártak fel:*

- **függő kamatok évközi kezelése** nem megfelelő (a 30 napon túli késedelmes követelések kamatának mérlegen kívüli tételek közé történő hó végi átsorolása nem volt teljes körű, illetve nem történt meg)
- **peres ügyek** nyilvántartásának hiányossága (nem/nem teljes körűen szerepeltek a mérlegen kívüli tételek között)
- **tőkésített kamatok** elkülönített nyilvántartása (pl. átstrukturált hiteleknel a tőkésített kamatkövetelés, deviza alapú lakáscélú hiteleknel a halasztott kamat tőkésített részének elkülönített nyilvántartása nem biztosított, amely a valós jövedelmezőség kimutatását akadályozza)
- **kifizetés, elszámolás jogszerűségi és számszaki** vizsgálatának mellőzése (*pénztár*, tagi kifizetéseknél ellenőrizni szükséges
 - tag jogosult-e a kifizetésre,
 - határidőben történik-e a kifizetés,
 - bizonylatok megfelelőek-e,
 - a nem jelentős összegeket is (számszakilag)

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (5)

Befektetési vállalkozásoknál feltárt hiányosságok

A Felügyelet által feltárt hibák:

- az ügyfeleket megillető pénzügyi eszközöket/pénzeszközöket nem az ügyfelek rendelkezése szerinti célokra használták fel
- nyilvántartási rendszereiket nem az előírásoknak megfelelően vezették
- nyilvántartások nem a valós adatokat tükrözték
→ nem valós tartalmú adatszolgáltatás
Felügyelet, illetve ügyfelek felé

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (6)

Befektetési vállalkozások könyvvizsgálatával szembeni aggályok:

- **informatikai rendszer audit** lefolytatásának (illetve szakértő igénybe vételének) hiánya
- Felügyeleti **adatszolgáltatás** ellenőrzésének mellőzése
- **ügyfélpénzek** elkülönített kezelésének vizsgálata
- **cégcsoporton** belüli gazdasági események ellenőrzésének hiánya
- **csalásra** utaló kockázatok kiszűrésének mellőzése
- **leltárban** való részvétel mellőzése (pénztárrovancs!)
- főkönyv – analitika tételes **egyeztetésének** hiánya
- ügyfél részére **egyenlegközlők** kiküldésének hiánya (minden ügyfélcsoportra ki kell terjedjen!)
- **mérlegen kívüli tételek** ellenőrzésének hiánya
- **évközi audit** mellőzése, év végén rövid időtartam (3-4 nap)

A „brókerbotrányban” érintett három természetes személy **könyvvizsgáló** / egy könyvvizsgáló cég (saját kérésre) **megszüntette a kamarai tagságát.**

A helyszíni vizsgálataink során a könyvvizsgálói tevékenységgel kapcsolatban tett megállapításaink (7)

Következtetés:

- a könyvvizsgálónak is **fel kellett volna ismernie a Felügyelet által feltárt hiányosságokat**, azonban tudomásunk szerint **jelzéssel nem élt MNB fele**
- a könyvvizsgálóknak **szélesebb körű ismeretekkel** kellene rendelkezni a szavatoló tőke, illetve a tőkeszükséglet számítás kapcsán megváltozott jogszabályi előírások megfelelő alkalmazásának kérdésében (azonosított hiányosságok tipikusak)
- könyvvizsgálóknak **ismerni kellene az alkalmazott számítástechnikai rendszerek sajátosságait**, és annak hatását az adatok megbízhatóságára

Ami segíthet:

- a Könyvvizsgálói Kamarának kiemelt figyelmet kellene fordítani az **oktatásra, szakmai tanácsadásra**
- a könyvvizsgálóknak **nagyobb figyelmet** kellene **fordítani** ezekre a területekre

Külön könyvvizsgálói jelentések felügyeleti tapasztalatai (1)

- jellemzően **időben megküldték** a Felügyeletnek (tőkepiaci területen 6 jelentés késedelmes beküldése)
- intézkedésre vonatkozóan a folyamatos monitoringon túl **további könyvvizsgálói vélemény nem** fogalmazódott meg benne
- tartalma **alapvetően megfelelt** a PSZÁF-MKVK közös ajánlásnak, de
- **hiányosságok** (*hitelintézet*):
 - túl **általános**, kevés konkrét információ és értékelés
 - nem tartalmazza, hogy a **felügyeleti ajánlásokat, irányelveket, módszertani útmutatókat** figyelembe vették
 - könyvvizsgáló által **jelentősnek/lényegesnek minősített** összeget, számítási módját nem mutatja be

Külön könyvvizsgálói jelentések felügyeleti tapasztalatai (2)

- **hiányosságok** (*hitelintézet, folyt.*):
 - nem tartalmazza a **mintavétel** módszerét, arányát, eredmény kivetíthetőségét a teljes állományra
 - nem ad információt arról, hogy a **szabályozást aktualizálták-e** az évközi jogszabályi változásoknak megfelelően
 - **eszközminőség értékelése** (vagy arról vélemény) hiányzik,
 - portfólióban rejlő **kockázatok bemutatása** nem teljes körű
 - **eszköz – forrás gazdálkodás** értékelése hiányos
 - csak részlegesen értékelik a belső **tőkeszámítási módszereket**, kitettségi osztályba sorolást, felügyeleti SREP felülvizsgálat eredményének figyelembe vételét

Külön könyvvizsgálói jelentések felügyeleti tapasztalatai (3)

- **hiányosságok** (*hitelintézet, folyt.*):
 - **adatszolgáltatás**
 - év végi előzetes és auditált közötti **eltéréseket** nem mutatják be megfelelően
 - az analitika/főkönyv **egyeztetéséről** nem tartalmaz információt
 - **belső ellenőrzésről, irányítási rendszerről** minimális információt ismertet
 - **hitelkockázat ellenőrzési funkció** működésének véleményezésére nem tér ki

Könyvvizsgálói jelentésre, vezetői levélre vonatkozó tapasztalataink

- **pénzügyi terv véleményezése** (*pénztár*): **tartalmi kifogások** (jelentés nem állt összhangban a pénzügyi terv időszakával; számszaki eltérések)
- **vezetői levél**
 - **szektorális eltérés:**
 - *hitelintézet*: általában **nem adnak ki** a könyvvizsgálók (szóban informálják az intézmény vezetőségét), illetve a külön könyvvizsgálói jelentésben **nem áll rendelkezésre információ** a vezetői levélről
 - *pénztár*: általában **nem adnak ki**, a **hibákat menet közben javíttatják**
 - *biztosító*: készítése és ügyvezetés részére átadása **bevett gyakorlat**
 - tartalmáról (problémáról) **korlátozott információ** áll rendelkezésre (helyszíni ellenőrzés során kapjuk meg)

Összegzés: a könyvvizsgálók által adott megállapítások, vélemények, értékelések általában jó alapul szolgálnak az intézmények kockázatainak áttekintéséhez.

Könyvvizsgálókkal szembeni általános elvárások

- megfelelő **minősítés** megléte
- vizsgált intézményre vonatkozó **speciális szabályok (jogsabályok, felügyeleti ajánlások, módszertani útmutatók)** magas szintű és naprakész **ismerete**, a **szakértelem erősítése** (pl. *IFRS-re átállás miatt, vagy a kockázati modellalapú tőkeszámítás* szükségessé teszi az egyszerű adatalapú számításokról való áttérést a mélyebb szakértelmet igénylő, komolyabb kockázatokat azonosító matematikai modell alapú számításokra)
- **intenzívebb** (negyedévente, folyamatos) **jelenlét** az intézményeknél (kockázatokra rövidebb idő alatt, nagyobb eséllyel rávilágít)
- **szakmai szkepticizmus** (adott tételek ügylet, bizonylat szintű, dokumentált ellenőrzése)
- indokolt esetben **külső szakértő bevonása** a speciális területek (informatika, határidős ügyletek, különleges fedezetek értékelése stb.) vizsgálatához
- A Felügyelettel való együttműködésben aktív és **együttműködő részvétel** (vizsgálatok előkészítő szakaszában, illetve szükség esetén a vizsgálat során)

Könyvvizsgálati munkaprogram MNB által fontosnak tartott részei (1)

- a **könyvvizsgálat** tervezésekor és annak végrehajtásakor
 - **kellő bizonyosság szerzése** arról, hogy az éves beszámoló mentes a lényeges hibás állításoktól
 - a **csalásból** eredő lényeges hibás állítások **kockázatának kiszűrése**
- új megbízás esetén **konzultáció az előző könyvvizsgálóval** (kockázat feltárás, nyitó tételek megbízhatóságának kontrollja)
- **pénzügyi szervezet** gazdálkodási környezetének, befektetéseinek, termékkörének **megismerése, gazdálkodási folyamatok feltérképezése** (nem folyamatvezérelt, egyedi tételek, tevékenységek megismerése, kockázati szempontból történő értékelése)
- **kapcsolt vállalkozásokkal folytatott ügyletek** feltérképezése, gazdasági racionalitásuk, számviteli elszámolásuk vizsgálata
- **kockázatvállalásra és –kezelésre, döntési hatáskörökre** vonatkozó szabályzatok megfelelőségének, gyakorlati alkalmazásuk megítélése (szabályozástól való eltérések gyakorisága, dokumentáltság, indokoltság)
- **analitikus és főkönyvi nyilvántartási rendszerek zártságának**, egymással való kapcsolatának értékelése, könyvvézetés során alkalmazott **informatikai rendszer tesztelése**
- IT rendszeren kívüli **kézi főkönyvi feladatok** rendszerének, szabályozottságának, gyakoriságának és folyamatba épített kontrolljának értékelése
- management **javadalmazásában** szerepet játszó állományi és jövedelmezőségi adatokhoz kapcsolódó **mutatószámok** megismerése, azok kiszámítása érdekében szükséges **alapadatok manipulálhatóságának megítélése**

Könyvvizsgálati munkaprogram MNB által fontosnak tartott részei (2)

- **számlamozgások** (hó közti és hó végi egyenlegek közötti szokatlan eltérések kiszűrése, a mozgások okainak kiemelt) vizsgálata
- számla **egyenlegközlők** ügyfelek részére a honos kirendeltségtől (fióktól) függetlenül történő kiküldése, és a visszajelzések feldolgozása
- eszközök között nyilvántartott **bankközi és értékpapír állományok** egyenlegeinek alátámasztottságának ellenőrzése (hivatalos egyenlegközlő, letéti igazolás, KELER vagy más elszámoló házak által vezetett értékpapír/ügyfélszámla bekérésével)
- **belső kontrollfolyamatok** feltérképezése, teljes körűségének hatékonyságának és megbízhatósági fokának megítélése
- tevékenység során felmerülő, az intézményre **jellemző kockázatok beazonosítása**
- **a jelentőség és a lényegességi küszöb meghatározása**, figyelemmel az ily módon azonosítható hiba tőkehelyzetre és likviditásra gyakorolt hatására
- vizsgálat ütemezésének és terjedelmének meghatározása (elvárás a minimum **negyedévenkénti** jelenlét és **eszközminőség vizsgálat** elvégzése)
- vizsgált mintára vonatkozó könyvvizsgálói **megállapítás** MNB által is ellenőrizhető módon történő **dokumentálása**
- tőkére, likviditásra és kockázatvállalásra, kockázatkezelésre vonatkozó prudenciális előírások, **limitek betartásának vizsgálata**
- **fordulónap utáni** jelentős események vizsgálata, figyelembevétele

Külön könyvvizsgálói jelentés összeállításával kapcsolatos felügyeleti elvárások (1)

- a jelentés felépítése **kövesse** a PSZÁF-MKVK közös **ajánlás szerkezetét**
- a jogszabályi előírások mellett **a felügyelet prudenciális elvárásait tükröző egyéb dokumentumokban foglalt előírások** (pl: ajánlás, módszertani útmutató, kézikönyv, stb.) **figyelembe vétele**
- **informatív és konkrét megállapításokat tartalmazó külön könyvvizsgálói jelentés** összeállítása (leíró részek helyett) az alábbi témakörökben:
 - **számviteli politika** és annak keretében kiadott **szabályzatok** mennyiben felelnek meg az irányadó jogszabályi elvárásoknak; a jogszabályok módosulásának megfelelően aktualizálták-e
 - **beszámoló készítési rendszer** megfelel-e a hatályos jogszabályoknak
 - **konszolidált éves beszámoló** összeállítására vonatkozó szabályzat és gyakorlat összhangjának értékelése
 - **eszközminősítési, fedezetértékelési** rendszer megfelelő-e
 - **értékvesztések, céltartalékok, értékhelyesbítések, egyéb tartalékok** megfelelősége
 - **szavatoló tőke, tőkemegfelelés, likviditási helyzet** vizsgálata
- könyvvizsgálat során elvégzett **folyamat tesztek** eredményének ismertetése; a feltárt hiányosságok rögzítése, hatásának bemutatása
- a megállapítások a **teljes üzleti év** során végzett tevékenységre vonatkozzanak (beszámoló fordulónapja helyett)

Külön könyvvizsgálói jelentés összeállításával kapcsolatos felügyeleti elvárások (2)

- **mintavételi eljárás**

- **ismertetése** (mintaként kiválasztott tételek, indokolása amennyiben valamely kockázat növekedése miatt a mintaszám bővült)
- valamennyi jellemző **pénzügyi termék benne legyen** (illetve a kiugró értékkel, vagy sajátos jellemzőkkel bíró ügyletek, tranzakciók)

A **vizsgált mintára** vonatkozó információkat az MNB kéri **melléleként** a jelentéshez kapcsolni.

- ki kell térni a csoporton belüli, illetve kapcsolt vállalkozásokkal végzett **tranzakciók valós tartalmának vizsgálatára**, az alkalmazott vételi-eladási, kötési árak realitásának megítélésére
- az alkalmazott **IT rendszerekre vonatkozó információk bemutatása: adatkapcsolat zártságára** vonatkozó vizsgálatok eredménye, kontrollpontok, azok tesztelésének eredménye

Külön könyvvizsgálói jelentés összeállításával kapcsolatos felügyeleti elvárások (3)

- **szabályzattól eltérő szinten meghozott** vagy vezetői megítélés alapján felülírt (override) **döntések** ismertetése (gyakorisága, indokoltsága, kockázatának megítélése)
- **egyeztetés** útján ellenőrzött tételekre (követelések, kötelezettségek, letétbe adott eszközök, értékpapírok) vonatkozó megállapítások
- **belső ellenőrzés tevékenységének értékelése** (magába foglalva, hogy a belső ellenőrzés megállapításai mennyiben befolyásolták az alkalmazott könyvvizsgálati eljárásokat)
- **felügyeleti adatszolgáltatás ellenőrzésének eredménye** (ismertetve hogy a könyvvizsgáló melyik időpontra vonatkozóan és mely táblákat ellenőrizte; illetve az adatszolgáltatás folyamatát)

Vezetői levéllel szembeni felügyeleti elvárások

- Könyvvizsgálói **vezetői levél** alkalmazása:
 - az intézmény vezetése felé a könyvvizsgáló által feltárt **kontrollhiányosságok írásbeli kommunikálása** (ISA 265 standard)
 - a külön **könyvvizsgálói jelentésbe** épüljenek be a vezetői levél tartalmára vonatkozó információk, valamint a korábbi évben kiadott vezetői levéllel kapcsolatban tett intézményi intézkedések
 - amennyiben a vezetői levél a külön könyvvizsgálói jelentés kiadását követően készült, akkor a **könyvvizsgáló illetve a felügyelt intézmény azt küldje el a Felügyelet részére**

Könyvvizsgálói minősítési kérelmek véleményezésének tapasztalata (1)

- a könyvvizsgálói minősítési kérelmek odaítélésére irányuló eljárást Kamara folytatta le, **MNB-nek véleményezési joga** volt (amely egyetértési jogra módosult, de a Közfelügyeleti Hatóság által lefolytatott eljárás még nem volt)
- a megváltozott jogszabályi környezet hatására **számottevően megemelkedett** a könyvvizsgálói minősítési kérelmek száma (jellemzően a befektetési vállalkozási minősítési kérelmek)

Könyvvizsgálói minősítési kérelmek véleményezésének tapasztalata (2)

Minősítési kérelmek hiányosságai

- formanyomtatványon **a kérelmező könyvvizsgáló adatai eltérnek** a kamarai nyilvántartástól (pl. kamarai nyilvántartási szám)
- **kérelem jogalapjának** megjelölésében hiányosság (kérelmező könyvvizsgáló nem jelölte meg, egyidejűleg két jogalapot jelölt meg)
- **nem** a kérelemben **megjelölt jogalapnak megfelelő dokumentumokat nyújtotta be** (pl. Kamarai tv. 50. § (2) a) pont alapján kérte a minősítést, de 50. § (2) b) pont szerinti dokumentumokat nyújtotta be)
- folyamatban levő / lezárt **fegyelmi eljárások**ról nem szolgáltatott információt a kérelmező
- Kamara/Közfelügyeleti Hatóság által lefolytatott **minőségellenőrzés eredményéről** a kérelmező nem vagy a Kamarától eltérő adatot szolgáltatott

Könyvvizsgálói minősítési kérelmek véleményezésének tapasztalata (3)

Minősítési kérelmek hiányosságai

- egyidejűleg nyújtotta be a természetes személy és a könyvvizsgáló cég a minősítési kérelmét, azonban a cég kérelmében ez nem mutatkozik meg, úgy nyilatkozik, mintha már rendelkezne minősített könyvvizsgálóval
- számviteli, **ellenőrzési gyakorlatot könyvvizsgálói gyakorlattal** próbálták igazolni (Kamarai tv. 50. § (2) a) pont), amely azonban **nem egyenértékű**
- **a gyakorlat időtartama** nem megfelelő (nem fedi le a 2 vagy 3 évet a kérelem benyújtásának időpontjától visszamenőleg), pl.:
 - a gazdasági igazgatói munkakörben a munkáltatói igazolás szerint nincs meg a 3 éves folyamatos időtartam a számviteli gyakorlat terén (a kérelem benyújtásának időpontjától visszamenőleg)
 - könyvvizsgálatra szóló megbízás alapján a feladat elvégzése 2 hét időtartamra szól (ezt nem tekinthetjük egy évnek)

Könyvvizsgálói minősítési kérelmek véleményezésének tapasztalata (4)

Minősítési kérelmek hiányosságai

- az audit elvégzésének igazolására benyújtott **dokumentumok nem igazolják teljes körűen az audit elvégzését**, illetve aggályokat, ellentmondásokat vetnek fel, pl.:
 - **elfogadói nyilatkozat, megállapodás** önmagában nem elegendő (volt arra példa hogy elfogadói nyilatkozat szerint 90 napon belül kellett szerződni, de szerződést sem kaptuk meg)
 - minősített könyvvizsgáló **igazolása** önmagában nem elegendő (feladat teljesítését nem támasztja alá)
 - a benyújtott dokumentumokból nem azonosítható és nem igazolt, hogy **a kérelmező** mely **feladatok** elvégzésében vett részt a minősített könyvvizsgáló mellett (pl. minősített könyvvizsgáló – kérelmező közt megbízási szerződés nem tartalmazza, további dokumentum – pl. munkalap - nem áll rendelkezésre)
 - **aláírás nélküli dokumentumokat** (beszámolót, könyvvizsgálói jelentés) nyújtott be a kérelmező
 - minősített könyvvizsgáló **igazolásának tartalma ellentmondásos** (pl.: két különböző cég által kibocsátott igazolás szerint a könyvvizsgáló főállásban egyidejűleg mindkét könyvvizsgáló cégnél tevékenykedett)

Könyvvizsgálói minősítési kérelmek véleményezésének tapasztalata (4)

Véleményünk megformálása során nem támogattuk a minősítés odaítélését

- a befektetési vállalkozási minősítés odaítélését **takarékszövetkezeti gyakorlatra alapozva** (tekintettel arra, hogy a takarékszövetkezet által végzett függő ügynöki közvetített befektetési szolgáltatás számviteli elszámolása, állományok értékelése, beszámolóban történő megjelenítése nem a takarékszövetkezetenél történik)
- a minősített mentor és/vagy kérelmező könyvvizsgálóval szemben **a felügyelés és/vagy helyszíni vizsgálatok során negatív információk** tudomásunkra jutását követően (a Felügyelet nem látta biztosítottnak a megfelelő szakmai gyakorlat megszerzését, illetve annak jövőbeni alkalmazását)
- ha olyan **könyvvizsgáló cég kért minősítést**, amelynek a minősített könyvvizsgálót igénylő feladatok végzésére **már élő szerződése van** (a minősített könyvvizsgálóval szemben fegyelmi eljárás folyamatban)

A minősítések odaítélésére irányuló (2015. évi) jogszabály módosítást követően véleményünk kialakítása során támogattuk

- **befektetési vállalkozási minősítés odaítélését**, amennyiben maga a kérelmező **pénzügyi minősítéssel rendelkező aláíró könyvvizsgáló volt pl. befektetési alapoknál** (eltekintettünk a külön minősített könyvvizsgáló melletti közreműködéstől)
- a **természetes személy könyvvizsgáló és könyvvizsgáló cég kérelmének egyidejű benyújtása esetén** nem emeltünk kifogást, azonban véleményünket akként fogalmaztuk meg, hogy a természetes személy könyvvizsgáló minősítéséről szóló döntés jogerőre emelkedése feltétele a cég minősítése odaítélésének

Könyvvizsgálói minősítési kérelmekkel szembeni elvárások

- formailag és tartalmilag **megfelelően kitöltött kérelem**
- jogszabályi kötelezettségen alapuló és a speciális minősítést igénylő könyvvizsgálati **gyakorlati időtartam teljeskörű** (és a kérelemben megjelölt feltételekkel összhangban levő) **igazolása valamint** alátámasztása **dokumentumokkal**
 - könyvvizsgálatra szóló szerződés (fővállalkozói, alvállalkozói),
 - könyvvizsgálói jelentés
 - munkaprogram
 - munkalapok
- prudenciális szempontból könyvvizsgálói tevékenység alapján nem kifogásolható kérelmező és mentor minősített **könyvvizsgáló**

Az MNB **2016. évi ellenőrzési prioritásai** közé tartozik a **könyvvizsgálók tevékenységének** (a felügyelés során tudomásunkra jutott információk alapján történő) **értékelése**, amelynek eredményét a minősítési kérelmek eljárásában figyelembe kívánunk venni.

Közös cél: egymás munkájának kölcsönös támogatása

- pénzügyi **intézmények** **tevékenysége** nemzeti/nemzetközi szinten egyre **összetettebbé** válik
→ újabb kihívások → Felügyelet és a könyvvizsgálók **szorosabb együttműködése** szükséges
- az **MNB hatósági / kikényszerítő ereje** pénzügyi intézmények irányában segítség a könyvvizsgálóknak
- a **könyvvizsgáló** az intézménynél észlelt probléma esetén **konzultációt kezdeményezhet** az MNB-nél, éljenek a lehetőséggel
- **számítunk a könyvvizsgálók szakértelmére, tevékenységük „védelmi vonal” funkciójának megerősödésére**

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!